

Delo krepi telo in značaj

Preko razvijanja vrednote dela v predšolskem obdobju do celostnega razvoja otroka

■ Ester Pečarič je dipl. vzgojiteljica predšolskih otrok v vrtcu *Radovednež Škocjan*.

Znan slovenski pregovor pravi, da brez dela ni jela. Delo je vrednota, ki se preko marljivih Slovencev prenaša iz generacije v generacijo. Pa vendar se ta počasi izgublja v zameno za lažnejše življenje, ki ga ponuja potrošniško naravnani sistem. Pa je temu res tako, da delo krepi telo in značaj, kot pravi slovenski kantavtor in pesnik Adi Smolar? In ali to velja že za predšolske otroke?

V slovenski spremembi zakonika o družinski zvezi sicer še nič ne diši po spremembi v smeri določanja otrokovih dolžnosti. Vseeno pa so se ponekod po Evropi vsaj simbolno opredelili tudi glede tega področja. Tako naša sosednja Hrvaška v svojem 89. členu

Otrokova dolžnost je dejavno sodelovati pri vseh družinskih opravilih, povezanih z družinskim življenjem, dokler živi znotraj primarne družine, pa tudi to, da skozi igro, vajo in delo izuri svoje spretnosti.

istoimenskega zakonika, ki je v veljavi od 1. 9. 2014, navaja: »Otrok je dolžan spoštovati svoje starše in jim pomagati pri opravilih v družinski skupnosti skladno s svojo starostjo in zrelostjo ter biti spoštljiv do družinskih članov« (Zakon Hr., Pročišćeni tekstovi zakona, 2014). Zakonik ob tem ne predvideva kazni v primeru nespoštovanja člana, vseeno pa ima pomembno simbolno vrednost, ki sporoča otrokom, da jih v življenju poleg pravic spremljajo tudi dolžnosti in odgovornost do sebe, drugih in okolja. V vrstah zagovornikov dolžnosti otrok je tudi specialni pedagog g. Marko Juhant, ki je soavtor knjige z naslovom *Varuh otrokovih dolžnosti*. V njej z go. Levč med drugim navajata spisec otroških in starševskih

dolžnosti. Med njimi je moč najti dolžnosti, ki so po vsebini identične zgoraj opisane-mu zakoniku. G. Juhant namreč pravi, da je otrokova dolžnost dejavno sodelovati pri vseh družinskih opravilih, povezanih z družinskim življenjem, dokler živi znotraj primarne družine, pa tudi to, da je ena izmed otrokovih dolžnosti, da skozi igro, vajo in delo izuri svoje spretnosti (Juhant in Levč, 2011). Delo predšolskih otrok je v družbi sicer tema, ki spodbudi mnoga nasprotujoča si mnenja. Moderni človek se namreč vse bolj nagiba k permisivnemu vzgojnemu stilu in prepričanju, da delo ni nekaj, kar je za otroke. Sama se najdem v vrstah tistih, ki zagovarjajo, da je sodelovanje otrok pri vsakodnevnih opravilih za otroka koristno oziroma celo nujno za njegov zdrav razvoj.

Vrednoto dela je treba privzgajati že zelo zgodaj

»Otroci ljubijo delo,« pravi M. Montessori. Pa je temu res tako? Mnogi med nami bi podvomili v ta rek, a je to verjetno zato, ker otroke v opravila začnemo vključevati, ko je to že veliko prepozno. Kritično obdobje za ponotranjenje vrednote dela je že zelo zgodaj. Otroci imajo namreč prirojeno željo po razvoju, po 'sinhroniziranju' s svojim modelom, torej z odraslim. Pogosto se zgodi, da otroke 'odslavimo', rekoč, naj počakajo, da dokončamo svoje delo, in naj nas ne motijo. Otroci s tem dobijo občutek, da

niso sposobni, da so zgolj v napoto in niso enakopravni del skupnosti, bodisi da gre za družino ali vrtčevsko skupino.

Pri opraviilih z otroki tkemo trdne vezi in vrednote

Kaj pa, če bi poskusili z drugim pristopom in otroku za spremembo ponudili krpo, metlo, ga povabili, da z nami pomije posodo ali pomaga pri vrtnih opravilih? Dejstvo je, da bo otrok delo opravil počasneje in morda ne tako temeljito, kakor to storimo odrasli, vendar pa bo zadovoljen s tem, da je enakovreden del skupnosti, da je pripomogel k njeni dobrobiti. Posledično bo izoblikoval trdnejšo samopodobo, sočasno pa bomo z otrokom vzpostavili poseben pozitiven odnos. Ta bo temelj za vrednoto dela in tega, da je vsak posameznik pomemben član družbe in lahko v njej veliko prispeva.

Kako vpeljati vrednoto dela v vrtčevsko skupino?

V nadaljevanju predstavljam primer aktivnega udejstvovanja otrok z delom v vrtcu. Gre za projekt obdelovanja zelenjavnega vrta, cvetlične gredice in sadnega drevja v Vrtcu *Radovednež Škocjan*, v podružnici na Bučki. V minulem šolskem letu smo namreč v skupini otrok, starih od 4 do 6 let, naredili korak v smeri udejanjanja vrednote dela. Z delom otroških ročic smo krepili telo in duha, pa tudi socialne veščine. Cilj projekta je bil pri otrocih spodbuditi zavedanje, da je vsak od članov skupine potreben in lahko dela za dobrobit skupnosti. Otroci so bili aktivni na vseh stopnjah uresničevanja projekta. V jesenskih mesecih so skrbeli za vrtna opravila. Prelopatali so vrtniček, ki smo ga pripravili tik ob vrtcu. Da bi zelenjava na njem dobro uspevala, smo s samokolnicami

odšli k prvi kmetiji, tam naložili gnoj in vrt pognojili. Otroci so pograbili odpadno jesensko listje in pobirali kamenje po trati. V zimskih mesecih so pod mentorstvom vzgojiteljic izdelovali didaktične igrače, ki smo jih kasneje uporabljali na prostem. Za eno od njih smo prejeli tudi prvo nagrado med 91 udeleženci na natečaju Moja ideja – nova igrača. Igrače, ki so jih izdelali sami, so bile deležne bistveno večje senzibilnosti pri uporabi in večjega zanimanja, saj so jih otroci doživljali kot svoj ponos, nekaj, na kar je treba še posebej paziti. Začelo pa se je tudi že prvo sejanje v lončke za naš zelenjavni vrt. Spomladi smo na vrt posadili raznovrstne sadike zelenjave in rož, ki so jih otroci prinesli od doma. Pri tem so imeli glavno vlogo otroci, ki so sejali, kopali luknje, gnojili, sadili, zalivali ter negovali rastočo zelenjavo. Tudi pri ostalih delovnih akcijah so sodelovali po svojih zmožnostih, vihteli so otroške lopate, vozili samokolnice, nosili manjše veje obžaganega sadnega drevja, vozili kamenje, torej sodelovali pri čisto vseh opravilih, kjer je to omogočala varnost, ki je pogoj za delo otrok. Tudi v poznih spomladanskih mesecih in poleti so otroci izkoristili vrt ter zanj skrbeli vse do jeseni. Pobirali smo sezonsko zelenjavo in sadje ter ju uporabili v različnih obrokih, spekli smo jabolčno pito, s starimi starši smo strli orehe in iz njih spekli piškote, naredili smo krompirjeve njoke s korenčkom, bučkino omako, jabolčne krljce in celo izdelali lastno kakijevo marmelado, ki smo jo ponudili na novoletnem bazarju. Pri vseh dejavnostih so otroci opravljali delo v skladu s svojimi razvojnimi zmožnostmi in sposobnostmi.

Torej delo res krepi telo in značaj predšolskega otroka?

Najprej se obrnimo na krepitev telesa oziroma na vse pozitivne vplive dela na otrokov motorični razvoj. Tu govorimo o grobi in fini motoriki. Če se najprej ozremo na slednjo, lahko ugotovimo, da so otroci med sajenjem, rokovanjem s semeni in nežnimi rastlinami krepili moč prstov in natančnost pri njihovi zavestni rabi. Pri tem so razvijali koordinacijo med očesom in roko. Tudi pri trenju orehov, luščenju lešnikov in koruznih zrn so krepili t. i. pincetni prijem. Če se ozremo na grobo motoriko, lahko že v običajni vožnji samokolnice opazimo,

da se razvijajo: koordinacija v prostoru, natančnost pri stresanju tovara, moč rok pri nalaganju in vožnji samokolnice. Seveda pa je bilo vključenih še veliko drugih, že prej naštetih dejavnosti, ki so krepile tudi razteznost, hitrost in gibljivost ...

Kaj pa trditev, da delo krepi značaj? Otroci so med fizičnim delom pri obdelovanju vrta razvijali ne zgolj motorične, temveč tudi socialne spretnosti. Tako je vsak otrok našel svoje mesto v skupini. Prepoznali smo močna področja posameznikov in čisto vsak je v dejavnostih našel nekaj, kar ga je izpopolnjevalo. Tako smo sočasno izvajali več del na vrtu in v okolici. Zanimivo je bilo opazovati, da se prav nihče od otrok ne dolgočasi ali izogiba delu. Zakaj bi se igrali simbolno igro poklicev in vlog v družini, če jo lahko aktivno izvajajo med delom na prostem? Otroci so bili radostni, kazali so interes za delo. Ob tem so razvijali tudi svoje kognitivne sposobnosti in logično-matematične načine mišljenja, saj so med delom naleteli na mnogo problemov, ki so jih sami

reševali in iskali enostavnejšo pot za izpeljavo zadane naloge. Poleg tega pa so pridobili tudi veliko praktičnega in teoretičnega znanja o naravi, družbi in svoji vlogi v svetu. Tudi komunikacijske veščine in predopisnjenjalne spretnosti so bile močno aktivirane med dogovarjanjem o poteku dela, o označitvi posameznih vrst sadja in zelenjave. Dotaknili pa smo se tudi prostorske predstavljivosti in estetske zaznave narave. Ne pozabimo, da otrok drugače dojema delo kakor odrasel človek. Slednji bo neko opravilo izvedel zaradi želje po doseganju končnega cilja, medtem ko bo otrok to opravil zaradi procesa samega. Dovolimo torej otroški radovednosti in njegovi notranji želji po učenju, da se udejanjita. Tako bo otrok nekoč odrasel v samostojno in družbeno odgovorno osebo. ◀

Literatura

- Juhant, Marko; Levč, Simona (2011): *Varuh otrokovih dolžnosti*. Mavčiče: Čmrlj, komuniciranje in ustvarjalnost.
- Zakon Hr., Pročiščeni tekstovi zakona (2014): *Obiteljski zakon*. Pridobljeno 30. 7. 2016 s: <http://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon>.

Foto: Luka Esenko